

KIROLA, ARNASGUNE

«Entrenatzen» proiektua, kirolean euskararen giharra ere indartzeko

 KIROLA / Nerea GOTI

Bilbon, «Entrenatzen» proiektua garatu du Kukulaisi Aisialdirako Topaguneak Deustualdeko hainbat kirol talde eta eskolatan. Kirolari gazteak elkarriketatzea izan da ariketa zentrala, beste konpromiso eta urrats batzuk ekarri dituen, kirola euskararen erabilerarako arnasmune bilakatzeko.

Sareetan aurkitu-tako bideo bat da. *Play* sakatu eta Irati eta Nahia izeneko futbolari gazteak agertzen dira hizketan. Kirol kazetarien antzera, elkarriketatzailleak jokatu berri duten partidari buruz galdetzen die, euskaraz. Partidaren hainbat unetako irudiak tartekatzen dira bideo editatuan, eta kirolariak jokatutako partidaren inguruko iritziak ematen dituzte; nola sentitu diren, partida nola ikusi duten, jokaldirik onenak zeintzuk izan diren... hori guztia, euskaraz.

Pentsa daiteke euskaldunen arteko elkarriketa horiek euskaraz izateak aparteko misteriorik ez duela, baina zenbat kirol jarduera burutzen dira erdaraz entrenatzaileak zein kirolariak euskaldunak izan arren? Askotan urteetako inertiak egoten dira horren atzean, kasu batzuetan eraisteko hain zailak ez direnak. Ingurune erdaldunduetan, non haur eta nerabeen euskararen erabilera eskola mundura mugatuta egoten den, kirola arnasmune izan daitekeela frogatu dute Deustualdean.

Esperientziak helburu zehatz bat izan du, euskaraz bizitzeko eskola ez den espazio bat irabaztearekin lotutakoa. Esperientzia gertutik eza-

gutzeko, proiektuan parte hartu duten eragileekin hitz egin du GAUR8k.

‘Entrenatzen’ proiektua da, eta ariketa xume hori, elkarriketa, egitasmoaren ardatz nagusia izan da. Helburu bat zuen finkatuta. haur eta gazteen kirol jardueretan euskararen erabilera sustatzea, eta lortu du. Orain esperientzia

Deustu Arraun Taldearen instalazioetan egin du hitzordua GAUR8k, ezkerretik hasita Jone Oliban, June Furundarena, Jon Mikel Dominguez eta Usune Elizondorekin. Aritz LOIOLA | FOKU

baloratu behar dute, ekimenari jarraipena emateko aukerak aztertu... baina eragileen artean esperientzian sakontzeko asmoa sumatzen da.

Antolatze lanetan ibili direnek zehaztu dutenez, hainbat eragileren ahalegina dago atzean, baita proiektua lantzeko hainbat saio ere, baina praktikan, prozesu natural bat jarraituz, entrenamenduen arduradunak eta kirolari gazteak euskaldunak izanik, euskararen erabilera era naturalean ezartzea lortu da askotan. Beste kasu batzuetan, ingurunearen ezaugarrien arabera, euskara eta gaztelaniaren erabilera uztartu dira, euskaldunak ez diren kirolariak egon direnean, baina finean esperientzia txalotu dute parte hartzaileek, hizkuntzaren ar-

loan emandako aurrerapau-soaren ondoan, kirol jarduna bera ikusgarriago egiteko aukera ere izan delako, adibidez.

MODU LUDIKOAN LANDUTA

Bilboko Deustualdean jarri dute abian esperientzia, hainbat aisialdi elkartek osatzen duten Kukulaisi Aisialdirako Topaguneak bultzatuta. Ekimenak La-kuako Hizkuntza Politikako Sailburuordetzaren, Bizkaiko Foru Aldundiko Euskara Zerbitzuaren eta Bilboko Udaleko Euskara Sailaren laguntza izan du.

Aisialdia eta euskara dira sare horren partaideen lan eremuaren ardatz nagusiak. «Proiektu ezberdinak lantzen dituzten 18 bazkide daude Euskal Herri mailako topagunean», eta «horien artean

proiektu txiki bat zuen Berbaizu elkarteak. Ideia hori jorratzen hasi ginen, elkarlanean, eta hortik sortu zen egitasmoa helburu zehatz batekin: kirol eremuan gazteen artean euskararen erabilera areagotzea, gazteei eremu ez formalean euskara erabiltzeko aukera emanez», azaldu du June Furundarena Artesano Kukulaisi Aisialdirako Topaguneko zuzendariak.

Egitasmoaren gakoa bideoz grabatutako elkarrizketa horiek dira, aurretiko lanketa bat izan dutenak. Gazteen ahozko-tasuna lantzea izan da asmo nagusietako bat, eta horren barruan elkarrizketa izan da ariketa nagusia, tresna moduko bat. Zehaztutako norabide horretan hainbat eragileren parte hartzearekin lan egin dute: kirol klubetako zuzendaritza taldeak, entrenatzaileak, familiak, irakasleak... eta guztiekin aurrelanketa bat egin dute. Dinamika kirol taldeetan garatu da, baita zenbait eskolatan ere, eskola kirolaren eremuan, irakasleen eta guraso elkartearen parte hartzearekin.

«Gurasoekin sentsibilizazio saioak egin ditugu kontzientziatzeko, gurasoek eurek grabatzen dituzte bideoak; entrenatzaileekin, ahozko-tasuna lantzeko, eta formazio saioak izan dira zer estrategia erabil ditzaketen jorratzeko, gerta baitaiteke euskaldunak izatea baina agian egunerokoan euskaraz ez egitea edo erdizka egitea», zehaztu du Furundarenak eta inguruko errealtate ezberdinak kontuan hartu direla nabarmendu du.

Prozesu horretan, zuzendaritza taldeko ordezkariak klub mailan egin daitezkeen aldaketez edo urratsez hitz egin dute. Gurasoekin, ariketak dituen onurak aztertu di-

Berbaizu Elkartearen lan bat izan zen proiektuaren hazia, eta kirol elkarrizketa izan du ariketa zentrala, euskararen erabilerarako eskola ez den espazio bat irabazteko

Haurren ahozko-tasuna lantzea izan da helburu nagusia, baina kirolean: haurrek edota nerabeek «plazerarekin edo emozio positiboekin lotzen duten» testuinguru batean

tuzte, eta kirolariekin ere elkarrizketaren beraren lanketa egin da, «modu ludikoan, hizkuntza jorratzearen bidez elkarrizketa bera landuz, nola egiten den, testuingurua jarritz, gero haiek galderekin probatzeko...».

ELKARRIZKETA IZATEAREN ARRAZOIA

Aurrelanketa horretatik elkarrizketen fasera igarota hau proposatzen zitzaien: gurasoek eurek grabatzea, kirol saioen bideo laburrak ere egitea, eta amaieran, elkarrizketaren grabazioa egitea. «Gero Kukulaisik editatu ditu bideo horiek eta Interneten partekatu, sareetan zabaldu... Eta "Uriola" herri komunikabidearen bitartez, Youtuben», zehaztu du urrats teknikoago horiez.

Helburua ez da «sekulako bideoak sortzea, baizik eta haiek ikusteko moduko batzuk egitea, argitu du gazte larrabetezuek. Haur eta gazte horien interesak, motibazioa... ere proiektuaren osagai nagusietako batzuk izan dira, erantsi duenez.

Lau kirol klubetan garatu dute proiektua: Deustu Kirol Elkartea, Artizarrak Futbol Kluba, Elorrieta Kirol Elkartea eta Deustu Arraun Elkartea. Eskola kirolera ere eraman dute ekimena lau ikastetxe publikotan: Deustuko Eskola, Intxixu Ikastola, Deustuko

Dominguez eta Furundarena Kukulaisi sareko ordezkariak. Aritz LOIOLA | FOKU

ELORRIETAN, TXIKIEN ADIERAZPEN MAILARI ADI ETA URRATS BERRIEN BIDEAN

Elorrieta Kirol Elkartean, 6 eta 12 urte bitarteko 180 neska-mutil inguru aritzen dira futbolekin ikasturtean zehar. Horietako gehienak, entrenatzaile asko bezala, euskaldunak dira, baina ez guztiak. Egunerokotasunean gaztelania da nagusi entrenamenduetan eta taldearen funtzionamenduan, nahiz eta komunikazioak, adibidez, elebidunak izaten saiatzen diren.

Elorrieta 'Entrenatzen' proiektuan sartu da buru-belarri, Kukulaisiren eskutik. Balorazioa eskatu dio GAUR8k Gorka Puertas elkarteiko idazkariari. Balantzea positiboa da, baina ez pentsatu bezain erraza. Hizkuntzarekin baino, adinarekin lotuta egon daitekeela uste du, 7 eta 10 urteko haurrekin lan egin baitute, eta adin horietan ahozko adierazpena ez baitago

adin altuagoetan bezain landuta, zehaztu duenez. Aipatu du txikienekin hizkuntza-pilula moduko batzuk landu dituztela azalpen luzeak erabili beharrean, eta inertzien aldaketa hortik has daitekeela uste du. Epe ertain-luzeko proiektu gisa ulertzen du ekimena, beste urrats batzuk ekarri dituen; adibidez, barruko komunikazioetan, euskararen erabilera indartzea. Konpromisoa argia da, baina tresnak behar ditu boluntarioekin funtzionatzen duen talde batek, eta bide horretan daude. Puertasen ustez, kirolak eginkizun handi bat du normalizazioan eta arlo horretan erreferentzialtasuna eskaini dezakete kirol elkarteek, baina horretarako instalazioen erabilera ere bermatu beharko litzateke, taldean kanpoko instalazioak erabiltzera behartuta baitaude.

Haur eta gazteen artean ahozketasuna indartzea da «Entrenatzen» proiektuaren helburu nagusia, kirola bezalako eremu ez formal batean. Lerro hauen ondoan, neska bat saskibaloian jokatzen, artxiboko irudian. Azpian, proiektuan parte hartu duen Elorrieta kirol elkartearen taldeetako bat. Marisol RAMIREZ | FOKU - ELORRIETA KIROL ELKARTEA

Ikastola eta San Inazio Eskola. Eskola eremuetan, proiektua jorratzeko, irakasleen eta guraso elkartearen laguntza izan dute.

Elkarrizketa horiek ardatz nagusia izan dira, eta aukeraketa hori gazteen emozioekin eta intereseekin lotuta dago, hein handi batean. «Kirolaren eremuan ahozketasuna lantzea izan da helburu nagusia, baina tematika kirola da, haiek emozio positiboekin lotzen duten testuinguru bat izatea nahi genuen», argitu du Jon Iñaki Dominguez Petralanda Topaguneko kirol arduradunak.

Hainbat ingurutako hurrek euskara eskolarekin lotzen dute, azterketetako hizkuntzarekin...eta proiektuak emozio positiboekin lotu nahi du euskara, plazerarekin, kasu honetan kirolarekin», dio Dominguezek.

Proiektuak hainbat fase izan ditu. Gurasoekin eta guraso elkarteekin euskara sustatzeko kirolak duen estrategikotasun mailaren inguruko sentsibilizazio tailerra egin dute. Dominguezek azpimarratu duenez, erraztasunak emateko, eta trebetasunak eskaintzeko, esku hartze ezberdinetan laguntzeko formazioak izan dira, «bakoitzari egokitutako formazioa eta edukiak» prestatzeko. Zuzendaritza taldeaz, gurasoez edota entrenatzaiz-

leez gain, haurrak haiek ere saio horien protagonista izan dira, «ahozketasuna lantzeko eta elkarrizketa prestatzeko» behar zuten laguntza emateko.

EREMU EZ FORMALA

Dominguezek arabera, oso garrantzitsua izan da elkarteekin eta ikastetxeekin izandako lanketa, eta komunitate ho-

rien inplikazioa jasotzea, aurrerapausoak egon direlako hizkuntzaren inguruko inertzien apurketan.

Deustualdea bezalako inguru txiki batean garatu bada ere, oso errealitate ezberdinak ikus daitezkeela azpimarratu du, espazio batetik bestera «alde handiak» daudelako, eta horrekin lotuta eta egitasmoaren jarraipena egiteko, pilota-jea egiten ari direla zehaztu du, egitasmoaren «atal potolo bat»; «irudi orokor bat ateratzeko», alegia, Soziolinguistika Klusterraren ildoak jarraituz.

Kirola eta elkarrizketa ere ez dira ausaz aukeratuak izan. Gogoratu du azken boladan pisu handia hartzen ari dela espazio ez formaletan eragitearen beharra, «eskolak sekulako lana egiten duelako hiz-

kuntza mailan, baina hortik kanpo aisialdia eta, horren barruan, kirola oso espazio garrantzitsuak dira. Espazio erla xatu horietan harremanak sortzen dira, eta horrek eraginar du hizkuntzan. Azpimarratu duenez, hainbat ikerketa daude horretaz eta horien inguruko informazioa partekatu dute proiektuko eragileekin, familiekin adibidez, egitasmoaren proiektzioa azaltzeko.

«BEHAR GENUEN BULTZADA»

Jone Oliban Lizarraga proiektuan parte hartu duen entrenatzaileetako bat da. Onartu du dinamikan buru-belarri sartzeko gogoia bai, baina zailtasunak ere izan zituztela hasieran, kirolari gazteek gogoz hartuko ote zuten.... Erantzuna, aldiz, oso ona izan da, bere

hitzetan. «Oso ondo sartu dira» eta momentu batean ere ez dute jarraitzeko aukera zailtzan jarri.

«Haiek gogoz hartu dute, guk entrenatzaileok gogoa izan dugu giro euskaldun bat izateko, eta azkenean, proiektu hau izan da pausoa egiteko behar genuen bultzada», azaldu du entrenatzaile eta zuzendaritza taldeko portatide Olibanek.

Arraun taldean 160 fitxa dituzte eta 48 neskenak dira. 14 eta 15 urteko gazteekin entrenatzen du Jone Olibanek. Gaztetxo horien artean zer nolako erantzuna aurkitu duten galdetuta, hasieran lotsa puntu batekin hartu zutela aipatu du. Ondorengo prozesuaren inguruan, esan du, adibidez, elkarrizketak egiteko orduan denbora eman zitzaizela «apur bat mentalizatzeko, gogoz egiteko, ideiak zelan ahal zituzten adierazi komentatzeko...», eta kanpoan, familiek ere dinamika interesarekin jarraitu dute la gaineratu du.

Hizkuntzaren ondoan, elkarrizketa horiek lantzen izan duten esperientzian sakonduta, erantsi du urduritasun puntu bat erakusten zutela, sareen mundu horretan pertsonalki agertzeak eragin ohi duen presio puntu horrekin, mezua ondo azaltzeko, itxura ona emateko...

Pozik daude proiektuarekin, «eurentzat [kirolari gazteak] polita izan da. Azkenean, euren igarri dute diferentzia aurreko egunerokotasunarekin alderatuta: batzuetan euskaraz eta beste batzuetan erdaraz egiten genuen, biak uztartzen, eta orain saiatu gara euskararen erabilera indartzen». Zehaztu duenez, zenbait taldetan euskaraz ez dakiten kirolariak ere badira, eta

Deustu Arraun Taldean oso positibotzat jo dute egitasmoa, euskara indartzeko gogoa zegoela eta «Entrenatzen» dinamika horretarako bultzada izan dela azaldu dute

Proiektuarekin hasitako bidean hiztegia landu dute, euskarak espazio berriak irabazi ditu, eta kirola bera ikusgarriago egiteko ere balio izan du kirol elkarrizketen bitartez

beraz, zaila da euskara hutsean egitea, euskaraz egin ondoren dena erdaraz egin behar izatea...».

Elkarrizketak sare sozialetara igotzeak izan duen eragin-kortasuna ere aipatu du Olibanek. Adin horietan garrantzi handia duten sareen munduarekin kontaktuan izan dute hizkuntza esperientzia eta ho-

«Entrenatzen» proiektuko eragileak, San Inazio, Deustu Arraun Taldearen instalazioen ondoko pantalanean.
Aritz LOIOLA | FOKU

ri estimulagarria izan da, motibagarria. Horren froga da elkarrizketa horiek sareetan partekatu izana, eta zer egiten duten erakusteko aukera izateak ere balio handia izan du. Izan ere, Jone Olibanek zehaztu duenez, «justu arrauna, beste kirol batzuekin alderatuta, apur bat ezezagunagoa da edo ez dauka, esaterako, futbolak daukan oihartzun bera... Eta proiektuak kirola bera erakusteko ere balio izan du, eta haiek ere apur bat berezi sentitu dira».

Kirolak berak proiektuan izan duen protagonismo horretaz komentatu du kirolaren berezko hiztegia ere lantzeko egin duten ahalegina, erronka handiegietatik urrun baina «gutxika-gutxika, hiztegia sartzen». «Lortu dugu, eskola ere-

mutik kanpo, euskara naturaltasun handiagoarekin erabiltzeko helburua. Konturatu gabe hasieran erabiltzen ez zituzten hitz horiek orain zuzenean esaten dituzte entrenatzaileei zuzentzen zaizkienean», erantsi du Usune Elizondo Deustu Arraun Taldeko entrenatzaileak.

Taldea bera, kluba, euskaldunagoa dela aipatu dute alde positiboan artean: «Uste dugu klubaren egunerokotasunean euskara presenteago dagoela eta, beraz, pozik gaude egindako aldaketarekin». 'Entrenatzen' proiektuak ahalbidetu dituen urrats berriekin, kirolak euskarari zabaldu dizkio ateak. Orain proiektuarekin jarraitzea da asmoa, euskararen arnasmune horrek hazteari utz ez diezaion.

